

Téma:

Az EU új energiahatékonysági irányelvében meghatározott alternatív energiahatékonysági szakpolitikai intézkedések

Időszak:

Dátum:

2012. december 6.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
Gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖMPÖLTASZAKASZ TÁRSASÁGOK ÉS SZAKPOLITIKAI ELEMZŐI RTT

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	1
Bevezetés.....	2
Alternatív szakpolitikai intézkedések.....	4
<i>Energiára vagy a szén-dioxidra kivetett adók</i>	<i>7</i>
<i>Energiahatékonytágot támogató pénzügyi és adózási ösztönzők.....</i>	<i>12</i>
<i>Önkéntes megállapodások rendszere</i>	<i>15</i>
<i>Az EU előírásoknál szigorúbb normák alkalmazása a termékek és szolgáltatások terén....</i>	<i>17</i>
<i>Az EU által előírtnál szigorúbb energiacímkézési rendszerek</i>	<i>19</i>
<i>Oktatás és képzés, beleértve az energia-tanácsadási programok.....</i>	<i>20</i>

Vezetői összefoglaló

Az EU új energiahatékonysági irányelve előírja a tagállamoknak, hogy energiaszolgáltatóik számára hozzanak létre olyan kötelezettségi rendszert, amely 2014 és 2020 között évi 1,5 százalékos energiamegtakarítást eredményez. Az irányelv lehetővé teszi, hogy a tagállamok a kötelezettség részbeni vagy teljes kiváltására, illetve azzal kombinálva szakpolitikai intézkedéseket hozzanak. A szakpolitikai intézkedések alkalmazása feltételekhez kötött (a 1,5százalék-os kötelezettséggel való ekvivalencia igazolása), és a Bizottság jóváhagyást igényeli. A tagállamoknak az alkalmazni kívánt intézkedéseket az irányelv hatályba lépését követő 12 hónapon belül be kell jelenteni. Az irányelv a lehetséges intézkedéseket felsorolja, melyek magyarországi alkalmazására az alábbi javaslatok tehetők:

1. **Energiaadó illetve széndioxid adó emelése.** Szakpolitikai intézkedésként az energiaadó az irányelv előírása szerint jelenleg nem elfogadható el, mert annak mértéke azonos az EU által előírt minimális szinttel. Tekintettel arra, hogy az energiaadó az energiahatékonyság ösztönzésén túl egyéb makrogazdasági előnyökkel is jár, a szükséges elemzések elvégzését követően javasoljuk az adórendszer olyan irányú átalakításának vizsgálatát, amelyben az energiaadó nagyobb súllyal szerepel. Az NGM-mel történt egyeztetés alapján a vizsgálatot az EU folyamatban lévő energiaadó irányelv módosítását követően, az új szabályok magyarországi honosításával párhuzamosan célszerű elvégezni.
2. Pénzügyi ösztönzők alkalmazása. Javasoljuk ezt a szakpolitikai ösztönzés részletes megvizsgálását, melynek legfőbb forrásai a 2014-2020-as EU támogatások, az ETS, ESD és egyéb kvóta rendszerből származó bevételek (ZBR program) lehetnek. Az ösztönző alkalmazása során ügyelni kell arra, hogy elkerüljük kettős, vagy többszörös támogatások kialakulását.
3. Önkéntes vállalati megállapodások rendszere. Néhány európai országban ma is jól működik ez a rendszer, Magyarországon is eredményes lehet. Kidolgozásra és alkalmazásra javasoljuk.
4. Az EU előírásoknál szigorúbb energiahatékonysági normák és szabványok alkalmazása. Jelenlegi vizsgálataink alapján az intézkedésnek több negatív makrogazdasági hatása van.
5. Speciális címkézési rendszer. Jelenlegi vizsgálataink alapján az intézkedésnek több negatív makrogazdasági hatása van.
6. Oktatási, képzési programok. A fogyasztók energiatudatosságának növelése komoly energiamegtakarítási potenciált rejt. A programok hatásainak számszerűsítésének módszereit szükséges a Bizottság szervezeteivel egyeztetni, ezt követően javasoljuk ezt a szakpolitikai intézkedést.

Bevezetés

Az Európai Bizottság 2011. június 22-én tette közzé az energiahatékonyságról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre (a továbbiakban: Irányelv) vonatkozó javaslatát. A dán elnökségnek sikerült olyan kompromisszumot kialakítania az irányelv szövegéről, amelyet mind a Tanács, mind pedig az Európai Parlament támogathatónak tartott, így létrejött az intézmények közötti megállapodás. A megállapodás alapján angolul közzétették az irányelv a vitában elfogadott változtatásokat is tartalmazó végleges szövegét (melléklet), amelyben az egyes cikkek és bekezdések sorszámát még véglegesíteni kell. Hátra van még az irányelv nemzeti nyelvekre történő fordítása, amely előreláthatólag szeptemberre elkészül 2012. szeptember 11-én az Európai Parlament is elfogadta az irányelvet.

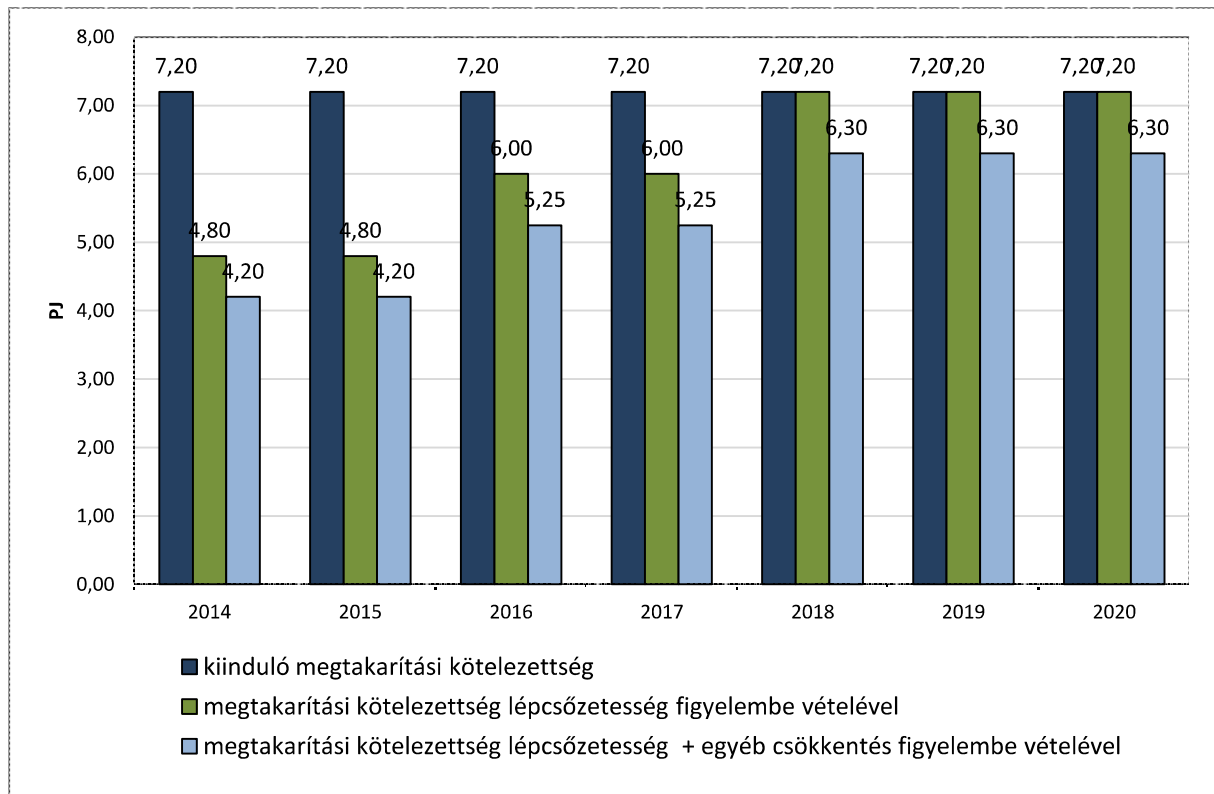
Az irányelv egyes szakaszainak átültetési kötelezettsége nem esik egy időpontra. A kötelezettségi rendszereket, illetve az alkalmazni kívánt szakpolitikai intézkedéseket 2014. január 1-ig kell honosítani. Tekintettel arra, hogy az irányelv törvényi és egyéb jogszabályi módosításokat keletkeztet, valamint intézményfejlesztési kötelezettségekkel is jár, ezért a végrehajtás koncepcióját még 2012 végéig el kell fogadtatni a Kormánnyal.

Az irányelv 7. cikkének előírása szerint minden tagállamnak energiahatékonysági kötelezettségi rendszert kell létrehoznia. Az energiahatékonysági kötelezettségi rendszernek biztosítania kell, hogy egy adott tagállam területén működő, minden energiaszolgáltató vagy minden kiskereskedelmi energiaértékesítő vállalkozás kumulált éves energiamegtakarítást érjen el. Az éves, új megtakarításnak 2014-2020-ig egyenlőnek kell lennie legalább a 2013. január 1-ét megelőző 3 év átlaga alapján számított, a végső fogyasztók számára értékesített éves energiamennyiség 1,5 százalékaival. A kalkulációból a tagállamok részben vagy egészben kizárhatják a közlekedési szektor által felhasznált energiamennyiséget. Amennyiben a kötelezett nem teljesíti a rá vonatkozó előírást, büntetést kell fizetnie. Bizonyos rugalmassági mechanizmusokra, így például lépcsőzetes bevezetésére, vagy az ETS szektornak a számításból való kizárására lehetőség van, azonban az ezekből származó megtakarítás csökkenés nem haladja meg a teljes elvárt megtakarítás 25 százalékát.

Magyarországon az elmúlt években a végfogyasztók energiaszolgáltatása 700 PJ körül alakult, ebből kb. 200 PJ-nyi volt a közlekedés részaránya. A háztartások saját termelésű energiaszolgáltatását (pl.: kerti fa hulladék) 20-25 PJ-ra becsüli a statisztika, így a közlekedés nélküli végfogyasztóknak értékesített energiaszolgáltatás 480 PJ/évre tehető.

Abban az esetben, ha Magyarország él a 25százalék-os csökkentési lehetőséggel a kötelezettség betartási alapja legfeljebb 360 PJ/évre csökkenthető. Az irányelv azt is lehetővé teszi, hogy a megtakarítások a 2014-2020-as időszakban ne egyenletesen legyenek elosztva, hanem 2014-től egy alacsonyabb szintről indulva fokozatosan emelkedjenek.

1. ÁBRA: MAGYARORSZÁG ENERGIAHATÉKONYSÁGI KÖTELEZETTSÉGE A CSÖKKENTÉSI
LEHETŐSÉGEK FIGYELEMBEVÉTELÉVEL

Forrás: Energiaközpont Nonprofit Kft. adatai alapján Századvég számítás

A csökkentési szabályok kihasználása érdekében számszerűsíteni szükséges a 2008. december 31. és 2012. december 31. közötti energiamegtakarításokat. Ezek egyik része államilag támogatott forrásokból valósult meg, más része magán beruházként. Az állami támogatással megvalósult beruházások energiamegtakarítási adatai dokumentáltak, azonban az adatok nincsenek összegyűjtve. Javasoljuk az adatok összegyűjtésére és feldolgozására az NFÜ-t felkérni.

Alternatív szakpolitikai intézkedések

A tagállamok a kötelezettségi rendszer alternatívájaként más, olyan szakpolitikai intézkedéseket alkalmazhatnak, amelyek azonos megtakarításokat eredményeznek a kötelezettségi rendszerrel. Amennyiben az egyenértékűség fennmarad, a tagállamok a kötelezettségi rendszereket kombinálhatják az alternatív szakpolitikai intézkedésekkel. Az intézkedéseknek azonban minden esetben túl kell mutatniuk a vonatkozó kötelező Unió előírásokon, azaz additívnak kell lenniük. Ezen intézkedésekre példákat is ír az irányelv 7. cikk 9. pontja:

- az energiára vagy a szén-dioxidra kivetett adók, amelyek az energia végfelhasználói fogyasztásának csökkentését eredményezik;
- olyan finanszírozási rendszerek és eszközök vagy adóügyi ösztönzők, amelyek energiahatékony technológiák vagy technikák alkalmazásához vezetnek és azzal járnak, hogy csökken az energia végfelhasználói fogyasztása;
- olyan szabályozások vagy önkéntes megállapodások, amelyek energiahatékony technológiák vagy technikák alkalmazásához vezetnek, és azzal járnak, hogy csökken az energia végfelhasználói fogyasztása;
- olyan szabványok és normák, amelyek a termékek és a szolgáltatások energiahatékonyságának javítását tűzik ki célul, beleértve az épületeket és a járműveket is, kivéve, ha ez egyébként is kötelező és alkalmazandó a tagállamokban az uniós jog alapján;
- energiacímkezési rendszerek, kivéve azokat, amelyek egyébként is kötelezőek és alkalmazandók a tagállamokban az uniós jog alapján;
- olyan oktatás és képzés, beleértve az energia-tanácsadási programokat is, amelyek energiahatékony technológiák vagy technikák alkalmazásához vezetnek, és azzal járnak, hogy csökken az energia végfelhasználói fogyasztása.

A szakpolitikai intézkedések alkalmazása esetén a tagállamnak biztosítani kell:

- a szakpolitikai intézkedések keretében a 2020. december 31-ig tartó időszakon belül legalább két köztes időszakot kell előírni,
- biztosítani kell, hogy az intézkedések nyomán teljesül a kötelezettségi rendszerben előírt eredmény;
- az esettől függően az egyes megbízott felek, résztvevő felek, vagy végrehajtó állami hatóság felelőssége meghatározásra került, az elérendő megtakarításokat pedig átlátható módon határozták meg;
- az elérendő megtakarításokat átlátható módon határozták meg;

- a szakpolitikai intézkedések által előírt vagy elérendő megtakarítások összege végső energiafelhasználásban vagy primerenergia-felhasználásban van kifejezve a IV. mellékletben szereplő átváltási tényezők alkalmazásával;
- a résztvevő felek minden évben jelentést készítenek az elért energiamegtakarításról – kivéve, ha kivitelezhetetlen – és azt közzé is teszik;
- az eredmények nyomon követése biztosított és a tervekben szerepelnek megfelelő intézkedések arra az esetre, ha az előrehaladás mértéke nem kielégítő;
- olyan ellenőrzési rendszert hoztak létre, amely magában foglalja az energiahatékonyság-javítási intézkedések egy statisztikailag jelentős részének független ellenőrzését is;
- évente nyilvánosságra hozzák az energiamegtakarítás terén érvényesülő éves tendenciákkal kapcsolatos adatokat.

A kötelezettségi rendszerben, illetve a szakpolitikai intézkedések során az energiamegtakarítások számszerűsítésére az alábbi módszerek alkalmazhatók:

- a) várható energiamegtakarítás, hasonló létesítményekben végrehajtott korábbi, függetlenül ellenőrzött energiafejlesztések eredményeire tett hivatkozással. Az általános megközelítés „előzetes” megközelítésnek minősül,
- b) mért megtakarítás, amikor az intézkedés vagy intézkedéscsomag megvalósítása nyomán elért megtakarítást úgy határozzák meg, hogy rögzítik az energiafelhasználás tényleges csökkenését, kellően figyelembe véve olyan tényezőket, mint az addicionalitás, a kihasználtság, a termelési szintek és az időjárás, amelyek befolyásolhatják a fogyasztást. Az általános megközelítés „utólagos” megközelítésnek minősül,
- c) nagyságrendi megtakarítás, ahol a megtakarítások műszaki becslését alkalmazzák. Ez a megközelítés kizárólag akkor alkalmazható, amikor nehéz vagy aránytalanul költséges megbízható mért adatokat megállapítani. Ilyen eset például egy attól eltérő kWh teljesítményű kompresszor vagy elektromos motor cseréje, mint amellyel kapcsolatban független megtakarítási adatokat mértek, vagy ha e méréseket nemzeti szinten meghatározott módszerek és referenciaértékek alapján végezték olyan, megfelelő képesítéssel és/vagy akkreditációval rendelkező szakértők, akik függetlenek az érintett köteles, résztvevő vagy megbízott felektől.
- d) felmérésen alapuló megtakarítások, ahol a fogyasztók részéről a tanácsokra, a tájékoztató kampányokra, a címkézési vagy tanúsítási rendszerekre vagy az intelligens mérőeszközök használatára adott reakciókat mérik fel. Ez a megközelítés csak a fogyasztói magatartás változásából fakadó megtakarítások esetében alkalmazható. Nem használható a létesítmény fizikai méreteiből adódó megtakarításokra.

Az energiamegtakarítások során a következő elveket kell alkalmazni:

1. megtakarítások csak akkor írhatók jóvá, ha azok meghaladják az alábbi szinteket:

- a. a könnyű haszongépjárművek szén-dioxid-kibocsátásának csökkentésére irányuló közösségi integrált megközelítés keretében az új személygépkocsikra vonatkozó kibocsátási követelmények meghatározásáról szóló, 2009. április 23-i 443/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, illetve az új könnyű haszongépjárművekre vonatkozó kibocsátási követelményeknek a könnyű haszongépjárművek CO₂-kibocsátásának csökkentésére irányuló uniós integrált megközelítés keretében történő meghatározásáról szóló, 2011. május 11-i 510/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtását követő uniós kibocsátási követelmények az új személygépkocsik és az új könnyű haszongépjárművek számára;
 - b. a 2009/125/EK irányelv szerinti végrehajtási intézkedések végrehajtását követően bizonyos energiával kapcsolatos termékek piacról való kivonásával kapcsolatos uniós követelmények; valamint
2. a régiók közötti éghajlati eltérések figyelembevétele érdekében a tagállamok választhatják azt, hogy a megtakarításokat hozzáigazítják egy standard értékhez, vagy a különböző energiamegtakarításokat egyeztetik a régiók közötti hőmérsékleti ingadozással;
3. a köteles, a résztvevő vagy a megbízott felek tevékenységeinek bizonyíthatóan lényegesnek kell lenniük a bejelentett megtakarítás elérése szempontjából;
4. az egyetlen intézkedésből származó megtakarításokat nem jelentheti be egynél több fél;
5. az energiamegtakarítás kiszámítása során figyelembe kell venni az intézkedések élettartamát. Ez történhet az egyes egyedi fellépések által a végrehajtásuk időpontja és 2020. december 31. között elért megtakarítások kiszámításával. A tagállamok ehelyett bevezethetnek egy másik módszert is, amely a becslések szerint legalább ugyanolyan teljes megtakarításmennyiséget eredményez. Más módszerek használata esetén a tagállamok biztosítják, hogy az e módszerekkel kiszámított energiamegtakarítások teljes mennyisége ne haladja meg az energiamegtakarítás azon mennyiségét, amelyet annak eredményeképpen kaptak volna, ha összeszámolják az egyes egyedi fellépések által a végrehajtásuk időpontja és 2020. december 31. között elért megtakarításokat. A tagállamok az első nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervben ezen irányelv XIV. mellékletének megfelelően részletesen bemutatják, hogy milyen egyéb módszert használtak, és milyen intézkedést hoztak annak biztosítására, hogy megfeleljenek ennek a kötelező számítási követelménynek; valamint
6. megengedettek a köteles, a résztvevő vagy a megbízott felek olyan egyedi vagy közös fellépései, amelyek célja, hogy egy magasabb energiahatékonysági szint elérése érdekében tartósan átalakítsák a termékeket, berendezéseket vagy piacokat; valamint

7. az energiahatékonysági intézkedések alkalmazásának előmozdítása terén a tagállamok gondoskodnak a termékekre, szolgáltatásokra és az intézkedések végrehajtására vonatkozó minőségi szabványok fenntartásáról. Ha nincsenek ilyen szabványok, a tagállamok együttműködnek a köteles, a résztvevő vagy a megbízott felekkel azok bevezetése érdekében.

A tagállamoknak az egyes szakpolitikai intézkedéseket be kell mutatniuk a Bizottságnak, amelynek három hónapon belül joga van az intézkedésekhez módosító javaslatokat fűzni.

Az egyes szakpolitikai intézkedések akkor javasolhatók, ha azok valamilyen nemzetgazdasági előnnyel járnak. Ezek közül talán a legfontosabb, hogy a kötelezettségi rendszer és az elfogadott alternatív szakpolitikai intézkedések együttesen a legkisebb árnövekedést okozzák az energiafogyasztók részére illetve költségvetési hatásai optimálisak legyenek.

A szakpolitikai intézkedéseknek kettős hatásuk lehet. Egyes intézkedések csökkenthetik az energiaszolgáltatók megtakarítási kötelezettségeit. Ide tartoznak egyes adózási intézkedések, szabványi előírások, oktatási programok, címkézési előírások. Ezen intézkedések hatásait a fentebb leírtak szerint megfelelően alá kell támasztani, hogy a Bizottság elfogadja azokat.

A szakpolitikai intézkedések másik csoportjába tartoznak azok az akciók, amelyek kombinálhatók a kötelezettségi rendszerrel, azt kiegészítik. Ezen intézkedések a kötelezettségi rendszer végrehajtását teszik gazdaságosabbá, könnyebben végrehajthatóvá. Ebbe a csoportba tartoznak a pénzügyi ösztönző rendszerek, az önkéntes megállapodások. Ebben az esetben az intézkedések vagy általános kedvezményt jelentenek (pl.: állami forrás kiegészítések biztosítása magán alapokhoz, kamat kiegészítések stb.), vagy célzottan irányulnak valamely más meghatározott állami politika számára is kiemelt tevékenység biztosítására. Ilyen lehet például a hátrányos helyzetű területek, illetve az energiaszegény háztartások speciális támogatása, kutatás-fejlesztés előmozdítása stb.

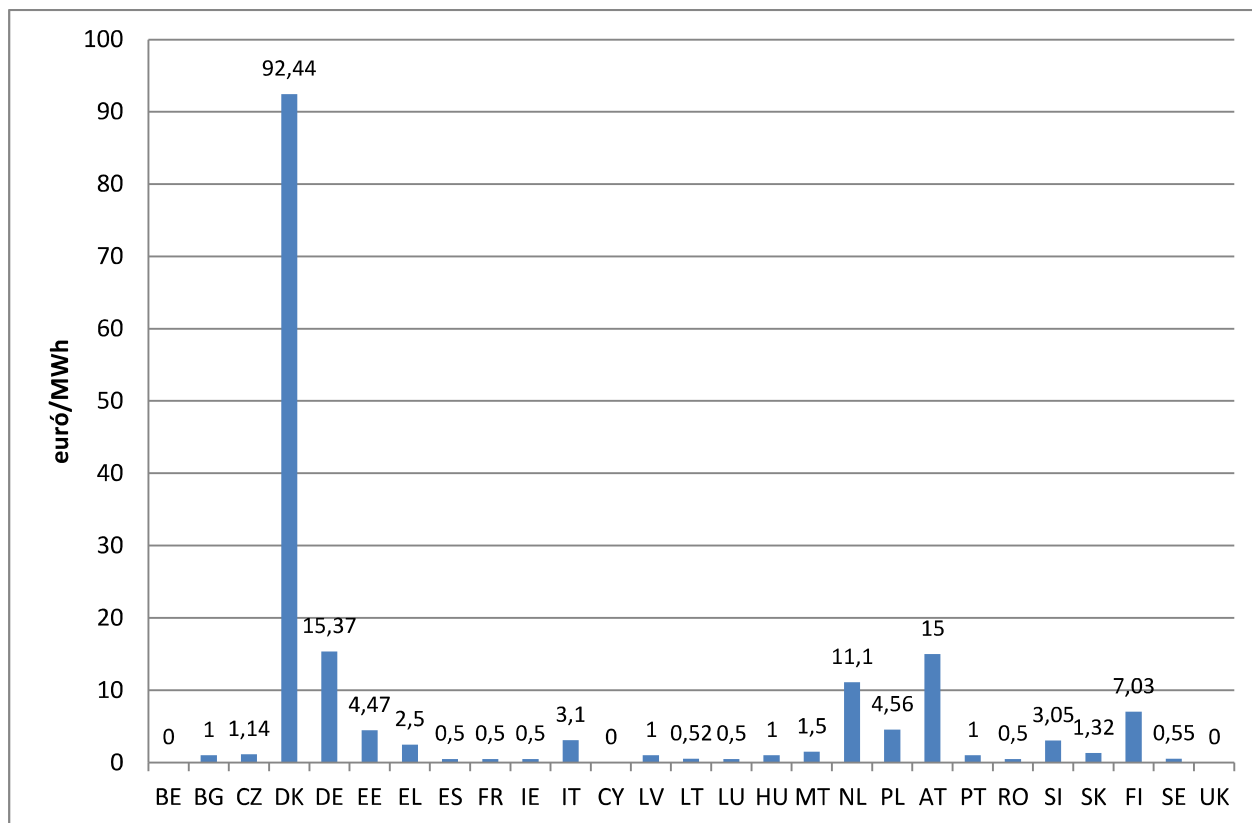
A következőkben áttekintjük az egyes lehetséges szakpolitikai intézkedéseket.

Energiára vagy a szén-dioxidra kivetett adók

Az Európai Unió az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről szóló, 2003. október 27-i 2003/96/EK tanácsi irányelve rendelkezik a közösségi energiaadóztatás szabályairól. Az irányelv minimum értékeket határoz meg az egyes energiahordozók esetében. A tagállamok gyakorlata az energia adóztatása területén nagyon eltérő, a vonatkozó értékeket az alábbi ábrák mutatják¹:

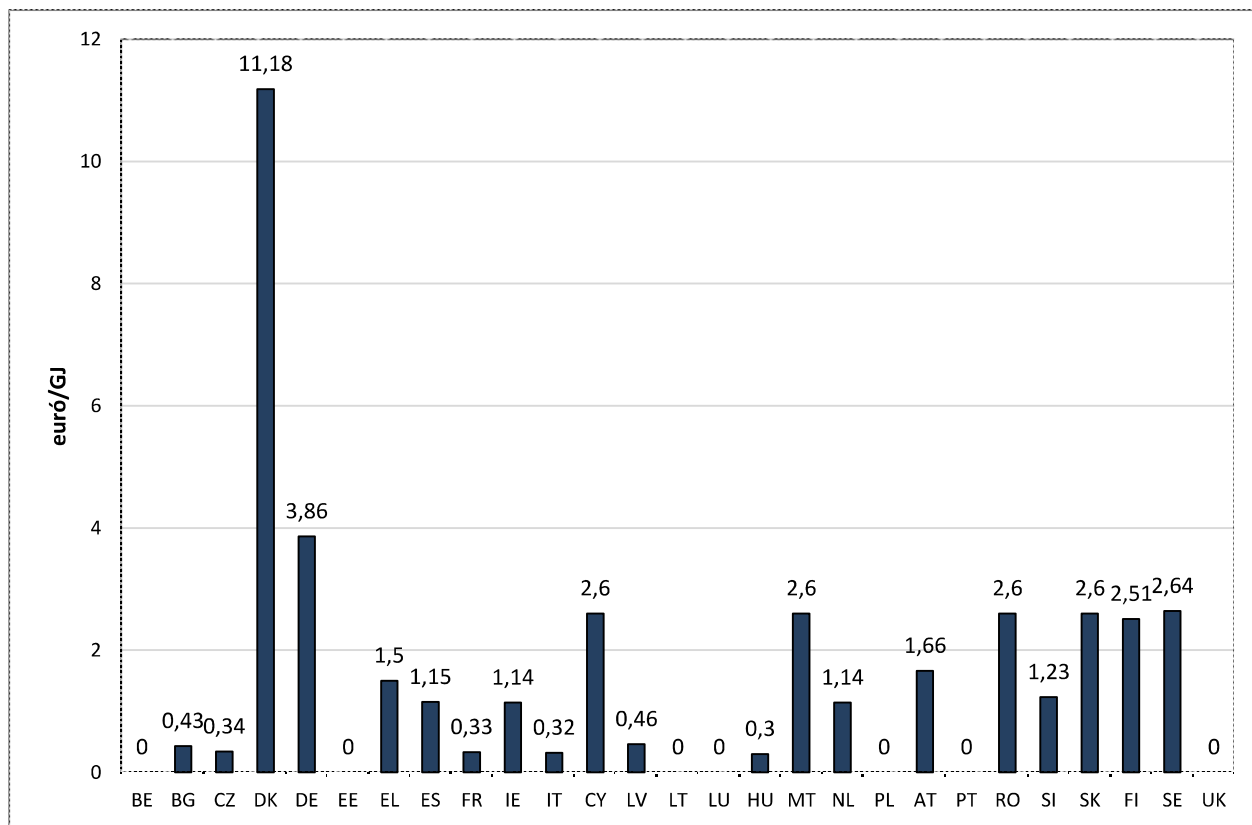
¹ http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/excise_duties/energy_products/rates/excise_duties-part_ii_energy_products_en.pdf

2. ÁBRA: NEM HÁZTARTÁSI CÉLÚ VILLAMOSENERGIA ADÓJA AZ EU-BAN 2012-BEN

Forrás: Európai Unió Bizottsága Adó és Vámügyi Főigazgatóság

3. ÁBRA: NEM HÁZTARTÁSI CÉLÚ FÖLDGÁZ ENERGIAADÓJA AZ EU-BAN 2012-BEN

Forrás: Európai Unió Bizottsága Adó és Vámügyi Főigazgatóság, Századvég szerkesztés

Magyarországon az energiaadó mértéke jelenleg alacsony, az EU által előírt minimum szinthez közelít:

1. TÁBLÁZAT: AZ EU MINIMÁLIS ENERGIAADÓ SZINTJE ÉS A MAGYARORSZÁGI ENERGIA ADÓMÉRTÉKEK

termék	minimális szint	magyarországi szint
földgáz	0,3 €/GJ	88,5 Ft/GJ
villamosenergia	0,5-1 €/MWh	295 Ft/MWh
szén	0,15-0,3 €/GJ	2390 Ft/tonna ²

Forrás: saját adatgyűjtés

Meg kell jegyezni, hogy a háztartási fogyasztók mentesek az energiaadó fizetési kötelezettsége alól. Az energiaadóból származó bevétel 2011-ben 17 253 MFt volt, amely az államháztartás összbevételeinek mindössze 0,17 százalék-t tette ki.

A nemzetközi szakirodalom több szempontból javasolja az adórendszerben az energiaadó növelését. Ez amellet, hogy jótékonyan hat az energiahatékonyság elősegítésére és a széndioxid kibocsátás csökkentésre, kevesebb negatív makrogazdasági hatása van, mint egyéb adófajták emelésének. Míg a fogyasztáshoz kapcsolódó adók (ÁFA, jövedéki adó) a fogyasztási árakban teljes mértékben megjelennek, ezért egyrészt a társadalom jólétét csökkentik, az infláció mértékét növelik, másrészt a túlzott adóztatás a fogyasztást visszafoghatja, így a költségvetési bevételek nem növekednek az adók növekedésével egyenes arányban. Ezzel szemben az ipari termelést sújtó energiaadó nem, vagy nem teljes mértékben építhető be a termékárakba, hiszen az import által gerjesztett verseny ezt nem teszi lehetővé. Az energiaadó a vállalatokat sújtó nyereségadókhöz képest is kevesebb negatív hatással jár, azokban az esetekben, ha a vállalat energiaintenzitása nem túl magas. A Vivid Economics tanulmánya³ szerint azonos mértékű költségvetési bevétel növekedés az energiaadók növelésén keresztül 50 százalék-kal kevesebb makrogazdasági következménye van, mintha a nyereségadó, illetve munkát terhelő adók növekednének. Bár a tanulmány által számszerűsített mérték magasnak tűnik, ezért vitatható, de valószínűsíthető, hogy a bemutatott szempontok alapján az energiaadó emelése megvizsgálásra érdemes.

Az energiaadó mértékének megállapítása szempontjából fontos az adónélküli energiaárak szintje is. Az energiát használó vállalkozásokat érintő versenyhátrány akkor keletkezhet, ha a nem visszaigényelhető adókkal megnövelt energiaár meghaladja a regionális versenytársak

² Ez a Magyarországon forgalmazott szénfajták esetében 295 EUR/Ft árfolyamon számolva 0,3-0,55 €/GJ értéket jelent.

³ http://www.vivideconomics.com/uploads/reports/fiscal-consolidation-and-carbon-fiscal-measures/Carbon_taxation_and_fiscal_consolidation_HU.pdf

által fizetett energiaköltségeket. A versenyhátrány mértékét befolyásolja, hogy az adott iparág költségszerkezetének mekkora hányadát teszik ki az energiabeszerezés költségei.

A cseh-szlovák-magyar villamosenergia piacok összekapcsolásának eredményeként – az összekötéstől eltelt mintegy másfél havi időszak tendenciáiból levonható következtetések alapján – a magyarországi villamosenergia tőzsdei ára mintegy 8-10 százalékkal csökkent, és belesimult a régiós árszintbe. Ebből következően a villamosenergiapiacra jelenleg versenyhátrány nem érzékelhető, az adóztatásnak itt versenyképességi szempontból nagyobb mozgástere van.

A villamosenergiapiaccal ellentétben sajnos Magyarország földgázellátása ma nem kellően diverzifikált, így az ipari termelés részére szolgáltatott földgáz ára magas, ami jelenleg is versenyhátrányt okoz. Az ipari fogyasztók esetében az adó mértékének emelése további fokozná ezt a hátrányt. A diverzifikáció megteremtése - a szlovák-magyar gázvezeték megépítése - előtt a földgáz adójának növelése negatív makrogazdasági hatásokat okozhat.

Az energiaadó növelése azonban káros hatással lehet az energaintenzív iparágak (papíripar, téglá- és cserépipar, fémkohászat, nehézszerkezetgyártás stb.) versenyképességére. Ez a probléma nagyrészt áthidalható lenne azzal, ha az ETS és a nem ETS szektorokban eltérő mértékű adókulcsok lennének. Az ETS szektor széndioxid kvótavásárlási kötelezettségei miatt a terhek egyébként is nőnek, a társaságok így is ösztönözve vannak az energiamegtakarítás fokozására. A kevésbé energia-intenzív ágazatok esetében még jelentős energiamegtakarítási potenciál van, itt egy esetleges energiaadó emelés ennek kihasználását elősegítheti. Szektoronként differenciált, célzott kivétel hatékony ösztönző lehet, de alkalmazása esetén makrogazdasági és regionális versenyképességi hatáselemzés készítése szükséges. Az energiaadó emelése jótékony hatással lehet a külön pontban bemutatott önkéntes megállapodások rendszerének elterjesztéséhez is.

Az irányelv értelmében az energia vagy széndioxid adóztatás akkor fogadható el a kötelezettségi intézkedések helyett, ha

- az adó mértéke meghaladja az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről szóló, 2003. október 27-i 2003/96/EK tanácsi irányelv⁴ vagy a közös hozzáadott értékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelvben előírt, az üzemanyagokra vonatkozó adóztatás minimális szintjét, továbbá
- az árrugalmasságra vonatkozó új és reprezentatív hivatalos adatokkal támasztható alá az energiamegtakarítás.

Tekintettel arra, hogy a magyarországi adószint nem haladja meg a minimális uniós előírást, valamint hivatalos árrugalmassági adatok sincsenek, az energiaadó jelenleg nem alkalmazható alternatív szakpolitikai intézkedésként. Mindazonáltal célszerűnek találjuk

⁴ Az irányelv módosítása jelenleg folyamatban van.

megvizsgálni a hazai adóztatási rendszer olyan átalakítását, ahol a költségvetési bevételek szinten tartása mellett az energiaadó mértéke növekszik, az egyéb adómértékek csökkenésével párhuzamosan. A vizsgálatoknak az egyes ágazatokra gyakorolt hatását külön szükséges elemezni, valamint figyelembe kell venni az adó nélküli energiaárak alakulását, és a széndioxid kvótavásárlás miatti kötelezettségeket. Az energiaadó növelése közvetetten akkor is segíti az irányelv végrehajtását, ha önálló intézkedésként nem számszerűsíthető, hiszen a végfelhasználói energia árakat emeli, így az energiahatékonysági beruházások megtérülési idejét csökkenti.

Az energiaadó emelésből származó megtakarítás elszámolásának egzakt, kidolgozott módszere nincs. A megtakarítás elszámolása statisztikai elemzésekkel, történhet, ahol vizsgálni kell az energiafogyasztás csökkenést az egyes iparágak esetében. Figyelembe kell venni és ki kell szűrni a konjunkturális illetve az egyéb hatásokat. abban az esetben, ha az ország élni kíván ezzel az alternatív intézkedéssel, javasoljuk, hogy az elszámolás módszertanáról szakértői egyeztetést kezdeményezzünk a Bizottságnál.

Az energiaadóztatással elérhető energiamegtakarítás potenciája elsősorban az adó mértékétől, illetve az adóztatás alá bevont iparágaktól függ. A vállalati szektorban végzett felméréseink szerint az energiahatékonysági beruházások akkor valósulnak meg, ha megtérülési idejük 2-4 év közé esik. Az adóztatás tehát akkor éri el hatását, ha az energiaárak emelésével a megtakarításokhoz szükséges beruházások megtérülési idejét sikerül a kritikus érték alá szorítani.

Elkerülendő, hogy az adóztatás hatására vállalkozások települjenek ki az országból, munkahelyek szűnjenek meg. Ennek érdekében javasoljuk, hogy az adóemeléssel együttesen, vagy azt megelőzően váljon lehetővé az önkéntes megállapodások rendszere az iparvállalatok számára, amely az adókedvezményeken keresztül további ösztönzést ad az energetikai beruházásokra, ezáltal olyan költséghatékony megoldást biztosít, amely az adott társaság energia beszerzési árának szinten tartását lehetővé teszi.

Az energiaadó emelése a lakossági illetve közintézményi szektort várhatóan nem fogja érinti a kormányzat rezsiköltségek elleni fellépésének következtében. A vállalkozások energiahatékonysági potenciálját a teljes végfelhasználási megtakarítási lehetőségek 30 százalék-ra teszi a nemzetközi szakirodalom. Becsléseink szerint az energiaadó emelésének közvetlen hatása ebből mintegy 1-3 százalék lehet.

A Nemzetgazdasági Minisztérium szakértői már felvetették az energiaadó emelésének lehetőségét, ezt azonban a döntéshozók elvették. A minisztériummal folytatott konzultáció során az a javaslat született, hogy a folyamatban lévő energiaadó irányelv módosítás elfogadását követően, a változások magyarországi honosításával párhuzamosan kerüljön megvizsgálásra az energiaadó esetleges emelése.

Energiahatékonyságot támogató pénzügyi és adózási ösztönzők

Ebbe a körbe tartozhatnak az Európai Unió, állami, vagy egyéb forrásból származó energiahatékonyságot javító támogatások. Ezek a források fontos szerepet játszanak abban, hogy a 1,5 százalékos éves energiamegtakarítási követelmény végrehajtása a legkisebb költségen valósulhasson meg. A legfontosabb támogatási források a következők:

- **Az EU 2014-2020 közötti támogatási forrásai.** Ennek összege jelenleg nem ismert. Az EU források energiahatékonysági felhasználása jelenleg a KEOP rendszerén keresztül történik. Az Unió források felhasználásával Magyarországon vállalati illetve költségvetési intézmények energiamegtakarítási beruházásait támogatt(j)ák, lakossági beruházásokat nem. Meg kell jegyezni, hogy egyes tagállamoknak – pl. Észtországnak – sikerült az unió forrásból lakossági támogatásokat is folyósítani. Az újabb keretben várhatóan több forrás fog rendelkezésre állni lakossági beruházásokra. Az OP programozásnál mindenképpen figyelembe kell venni az irányelv által támasztott követelményeket és megfelelési feltételeket, és ahhoz kell igazítani a kiírásokat (ideértve a monitoringot és energetikai adatok gyűjtését is).
- **Az ETS rendszerből származó bevételek.** Az 2003/87/EK irányelv 10.§ (3) bekezdése értelmében az ETS bevételek 50 százalék-t a tagállamok kötelesek a széndioxid kibocsátás csökkentésére, vagy egyéb a széndioxid kibocsátás hatásait ellensúlyozó tevékenységre (carbon-offset) fordítani. Az ETS rendszerből befolyó összegek előrejelzése nagyon bizonytalan, tekintettel arra, hogy a kvóta árak jelenleg nem láthatók előre. Az ETS egységek kereskedelmi ára ma 5-7 € körül van, az EU ezt szeretné felemelni 20 €-ra, de teljesen bizonytalan, hogy ez milyen eredménnyel fog járni. Magyarország számára az 5 €-s ár 3-400 M€ bevételt jelentene 2020-ig. Az ETS-ből befolyó forrás előnye, hogy az EU pénzekkel szemben ezek lakossági támogatásokra is fordíthatók.
- **Egyéb kvótabevételek** (pl. ESD, Kiotó...stb)
- **Korábbi képzett források.** Ide tartozik az 1991-ben indult német szénsegélyen alapuló korábbi Energia Hatékonysági Alapban felhalmozott összeg.
- **A kötelezett energiakereskedőktől elégtelen teljesítések miatt beszedett összegek.** Az irányelv 13. cikke értelmében, az energiakereskedőket szankciókkal kell súlytani, ha nem vagy nem teljes mértékben teljesítik a 7. cikkben előírt kötelezettségeiket. Az ebből befolyó pénzeszközöket az irányelv szerint kötelező energiahatékonyságra fordítani. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy nem került sor szankcionálásra. Ennek oka, hogy a kötelezetteknek érdekében áll a kötelezettség teljesítése, a szankciók azoknál nagyobb költséget jelentenének.
- **Az energiahatékonysági beruházások adókedvezményeken keresztüli támogatása.** Magyarországon ennek nem volt gyakorlata az elmúlt időszakban, de számos sikeres

európai példa van, mind a vállalati, mind a lakossági adókon keresztüli energiahatékonysági támogatásokra.

A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tao. tv.) 22/B. §-ában foglalt fejlesztési tárgyú adókedvezményezetek rendszere elméletileg jelenleg is alkalmas arra, hogy az energiahatékonysági beruházásokat támogasson. A Tao. tv.-ben szabályozott fejlesztési tárgyú adókedvezmény mint jogintézmény működésének egyetlen problémája, hogy az eszközölt beruházások minősítése, megfelelősége előzetesen nehezen ellenőrizhető, így az érintettek – előzetes hatósági jóváhagyás hiányában – joggal óvakodnak az adókedvezmény igénybevételétől – ahogyan azt a kutatás-fejlesztést (K+F) végrehajtó adózókra vonatkozó társasági adó-kedvezmény igénybevételének gyakorlati tapasztalatai is megmutatták.

Ebből következően az energiahatékonysági beruházásokat elősegítő adókedvezmény szabályozása során is hasonló működési rendet célszerű kialakítani, mint az történt az a K+F-típusú beruházások esetében, ahol a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló 2004. évi CXXXIV. törvény (a továbbiakban: Innov. tv.) módosításának eredményeként hatósági döntésben előzetesen minősíti a benyújtott K+F projekteket. A projekteket aztán a minősítés ismeretében az adóhatóság is az abban foglaltak szerint kezeli, illetve fogadja el.

A fentiekre analóg rezsimit célszerű kialakítani az energiahatékonysági beruházási kedvezménnyel összefüggésben is. A működőképes szabályozási megoldás megtalálását ugyanakkor nehezíti, hogy az energiahatékonyság területén jelenleg nincs olyan közigazgatási szerv, amely más központi államigazgatási szerv bevonása nélkül, jelentős intézményfejlesztés nélkül, rövid úton alkalmas lenne egy ilyen jellegű tevékenység ellátására. Magántulajdonú, profitorientált vállalat bevonása ugyanakkor számos közjogi aggályt vetne fel, így sui generis megoldásokban kell gondolkodni.

Összességében tehát egy olyan sajátos mechanizmus kiépítése javasolt, amelyben a minősíteni kérelmezett beruházás energiahatékonyságát az NGM hatósági jogkörben, nonprofit energiahatékonysági szakértő szervezet közreműködésével állapítja meg. Ekkor a hatósági döntést az NGM hozza meg, ugyanakkor a beruházás valódi szakmai megítélésének felelőssége (és annak nyilvánvaló intézményfejlesztési terhe) nem rá, hanem egy törvény által kijelölt és kötelezően igénybe veendő szakértő szervre hárul. Az ilyen jellegű megoldást a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) is támogat. A Ket. 44. § (2) bekezdése alapján törvény vagy kormányrendelet szakkérdésben tudományos vagy szakmai szervezetet, illetve szakértő szervet is kijelölhet szakhatóságként – függetlenül a szerv jogállásától. Ily módon elképzelhető például magántulajdonban

lévő, nonprofit szervezet szakhatóságként történő kijelölése is – természetesen az alapvető összeférhetetlenségi szabályok és a pártatlan elbíráláshoz szükséges szakmai garanciák rögzítésével egyidejűleg. Ehhez főképpen az Innov. tv.-ben a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala hatósági eljárásával kapcsolatos részletszabályok Tao. tv.-be, NGM-re optimalizált átültetése szükséges.

Mindezekre tekintettel a Tao. tv. kis terjedelmű módosításával és felhatalmazó rendelkezés biztosításával kialakítható egy olyan mechanizmus, amelyben az energiahatékonysági beruházásokat a társasági adó-kedvezmény igénybevételéhez az NGM hatósági jogkörben minősíti oly módon, hogy az elbíráláshoz szükséges szakmai kérdésekben szakhatóságként kormányrendeletben nevesített szakértő szervezet jár el.

A Századvég Gazdaságkutató ZRt. *„Az energiahatékonysági beruházások költségvetési támogatásának makrogazdasági hatásai”* című tanulmányában részletesen megvizsgálta a kérdést, a tanulmányt mellékeljük.

A pénzügyi támogatások segítségével létrejövő beruházások elszámolása - a kötelezettségi rendszerből származó energiahatékonysági intézkedésekhez hasonlóan - több módon történhet.

- Egyik lehetőség, hogy ezekről a megtakarításokról is tanúsítvány készül és azt a kötelezettek számolhatják el. Ennek előnye, hogy a pénzügyi támogatások segítségével több beruházás generálható, így több energiamegtakarítási tanúsítvány keletkezik, vagyis a tanúsítványok kínálata megnő, ezért áruk csökken. Az energiaszolgáltatók kötelezettsége így alacsonyabb költséggel teljesíthető, ami a végső energiaárak emelkedésének kényszerét csökkenti. Ebben az esetben ügyelni kell arra, hogy a pénzügyi támogatások és a tanúsítványok értékesítéséből befolyó összeg ne érje el az Unió által meghatározott regionális térkép szerinti maximumot, ellenkező esetben a kedvezményezettnek a támogatások egy részét vissza kellene fizetniük.
- A pénzügyi támogatások segítségével önálló energiahatékonysági alprogramok is létrehozhatók. Ebben az esetben az intézkedés energiamegtakarítási hatását meg kell tervezni, és ha azt a bizottság elfogadja, akkor az levonható a kötelezettségi rendszerben előírással kerülő megtakarításokból. Ennek a megoldásnak további alváltozatai lehetnek. Egyik lehetőség, hogy a jelenlegi pályázatok mintájára a pályázati forrásokat az állam biztosítja, és a pályázatokat is az állam szervezi meg. Megoldás lehet az is, hogy vegyes finanszírozású rendszerek jönnek létre, ahol a támogatások egy részét valamelyik kötelezett biztosítja, ennek ellentételezéséért kötelezettsége csökken. Bevonhatók olyan harmadik felek is, amelyeknek kötelezettségük ugyan nincs, de érdekeltek lehetnek az energiamegtakarítási beruházásokban. (Tipikusan ilyen kör a háztartási gépek gyártói és forgalmazói, akik

számára az elavult gépek cseréjének felgyorsítása piaci eladásait emeli.) A pályázatok lebonyolítása is történhet több féleképpen: kezelheti azokat valamilyen állami ügynökség (pl. NKEK Kft.), egy megbízott bank, vagy más szervezet (pl. a kötelezett, vagy az általa létrehozott leányvállalat.) A támogatási forma is lehet változatos, kidolgozhatók a jelenlegihez hasonló egyszerű, fix támogatási rendszerek, combo hitelezési modellek, árkedvezménnyel kombinált megoldások, ESCO-k.

Az alternatív szakpolitikai intézkedések közül a legfontosabbnak a pénzügyi támogatásokat tartjuk. Az általa elérhető megtakarítási potenciál természetesen a rendelkezésre álló forrás alapján számolható. Magyarországon az elmúlt években kb. 80.000 Ft/GJ a pályázatok segítségével elért megtakarítások átlagos beruházási költsége, amelyhez az állam 60-70 százalékos támogatást adott. Feltételezve a támogatási rendszer hatékonyságának javulását becsléseink szerint 40.000-50.000 forint támogatással érhető el egy GJ energia megtakarítás. Abban az esetben, ha a költségvetésnek 100 mrd forint állna rendelkezésre mintegy 8-10 PJ energiamegtakarítás lenne elérhető ebből a forrásból.

Javasoljuk, hogy az irányelv átültetése során az itt kihasználható lehetőségeket teljes körűen vegyük figyelembe. Célszerűnek tartjuk, hogy a hazai jogi szabályozás a pénzügyi támogatások széles körét tegye lehetővé, hiszen a piaci szereplők kreativitása sok előre nem látható megoldást is eredményezhet, amelyek költséghatékonyan segíthetik elő az energiahatékonysági célok megvalósulását.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a kettős vagy többszörös támogatásokat tiltó Uniói szabályok megsértésének elkerülése érdekében az irányelv bevezetését támogató fórumokon, illetve a részletes programok kidolgozása során egyeztetni kell a bizottsággal a támogatási rendszer alkalmazásának részleteiről.

Önkéntes megállapodások rendszere

Az EU több tagállamában (Svédország, Finnország) működik az energiahatékonyság elősegítése érdekében az önkéntes megállapodások rendszere. Ennek lényege, hogy a vállalkozás szerződést köt az állam által kijelölt ügynökséggel, arról, hogy középtávon energiamegtakarítási vállalásokat tesz, és ehhez állami támogatást kap. Az önkéntes megállapodások rendszerének előnye a nagyfokú rugalmasság, az egyes vállalati programok illeszkedhetnek a vállalat tényleges működéséhez. Ez a rendszer elsősorban a nagy, energia-intenzív vállalatok energiamegtakarítását segítheti elő, hiszen a program végrehajtása adminisztrációs terheket (feladatterv összeállítása, jelentések, auditok elkészítése stb.) is jelent, amelyet kisebb cégek nem feltétlenül vállalnának be.

Az Európai Unió jelenleg is segíti az önkéntes megállapodások rendszerét. Az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről szóló 2003/96/EK irányelv 17. cikkének (1) bekezdés b) pontja és (2) valamint (3) bekezdése

értelmében az adó részben vagy egészben visszaigényelhető, ha az érintett vállalkozás hosszú távú szerződés keretében vállalja energiahatékonyságának javítását.

A nemzetközi példák alapján megállapítható, hogy a sikeres energiahatékonysági programok végrehajtása érdekében a következők szükségesek:

1. Az energiahatékonysági program végrehajtásáért felelős szervezeti rendszer kialakítása. Általános gyakorlat, hogy a program végrehajtásáért egy erre kijelölt állami ügynökség felel. E szervezet feladata a támogatások odaítélése, az egyes iparági szereplőkkel a szükséges szerződések megkötése, az auditok, a képzések ellenőrzése, a motivációs rendszer működtetése és ellenőrzése. Az ügynökség nem az adott ország szakminisztériumainak keretei között működik, de jellemzően a felügyelete alatt áll.
2. Megfelelő motivációs környezet kialakítása. Gazdasági társaságoknak hosszútávon megtakarítást eredményeznek az energiahatékonysági beruházások. A nemzetgazdasági előnyök miatt azonban az egyes országok támogatások és tiltások bonyolult rendszerével is ösztönzik az energiahatékonysági beruházásokat. A legfontosabb eszközök a következők:
 - a. Közvetlen adó támogatások (társasági adó kedvezmény, gyorsított értékcsökkenési leírás biztosítása energiahatékonysági beruházások után)
 - b. Közvetett adó támogatások (Az energiahatékonysági beruházásokat vállaló társaságok energia- illetve CO₂ adó kedvezményt kapnak)
 - c. Egyéb adó kedvezmények (lehetnek innovációs járulék kedvezmények, esetleg a bért terhelő járulék kedvezmények energetikai szakemberek alkalmazása esetén stb.)
 - d. Egyes energiahatékonyságot elősegítő eszközök támogatása (pl. auditok elvégzésének támogatása stb.)
 - e. Puha (soft) eszközök (energiához való hozzáférések díjak, címek alapítása)
3. A motivációs környezettel összefüggő folyamatok kialakítása. Ide tartozik az auditálási, ellenőrzési eljárások szabványosítása, egységes, átlátható szerződések alkalmazása.
4. Megfelelő képzések kialakítása. A folyamat biztosításához ki kell építeni az auditorok képzését, illetve az energiahatékonysági folyamatokba bevont társaságok energetikusai részére biztosított oktatási, továbbképzési lehetőségeket.
5. Marketing, publikációs rendszer kialakítása. Jól bevált gyakorlat, hogy az egyes részterületeken eredményeket elért partnerek közzéteszik tudásukat és tapasztalataikat, ezzel segítve más vállalkozások energiahatékonysági törekvéseit is.

A szükséges feltételek Magyarországon is megteremthetők. Jó alapot biztosít erre a megfelelő szakember ellátottság, ebből következően a legfontosabb feladat a motivációs környezet kialakítása és a program megvalósítását végrehajtó szervezeti háttér kialakítása,

valamint a szükséges folyamatleírások elkészítése. A feladatot néhány fős szervezet el tudná látni, amelyet célszerű az egyéb állami energiahatékonysági feladatokat is ellátó intézményhez telepíteni.

Magyarország számára – több európai állam gyakorlatában már bevált, és az EU által is támogatott – közvetett adókedvezményeken alapuló, hosszú távú szerződésekre épülő rendszer bevezetése biztosítaná a program sikerességét.

Az önkéntes megállapodások rendszere kiegészítő szakpolitikai ösztönző lehet, az így végrehajtott beruházásokat nem önállóan, hanem a kötelezettségi rendszerben javasoljuk elszámolni.

Az önkéntes megállapodások rendszere elsősorban a nagyobb vállalkozásokat érinti. egy jól felépített rendszer segítségével, amelyet esetlegesen az energiaadó megemelése is kísér, 2020-ig 1500-2000 TJ energiamegtakarítást lehet elérni.

Az EU előírásoknál szigorúbb normák alkalmazása a termékek és szolgáltatások terén

Ezt az alternatív szakpolitikai intézkedési lehetőséget célszerű külön vizsgálni termékek, szolgáltatások illetve az építési ágazat területén.

A termékforgalmazás területén lefolytatott mélyinterjú alapján a normaszigorításoknak inkább negatív következményei lennének. Ezek közül a legfontosabbak:

- A magyar fogyasztók jelentős része az olcsó termékeket keresi. Ezen termékkör jellemzően a jelenlegi normát jelentősen nem meghaladó energiafogyasztási jellemzőkkel rendelkezik. A szigorúbb normák bevezetése az alacsonyabb árfekvésű termékeket kiszorítaná a magyar piacról a kisjövedelmű fogyasztókat nehéz helyzetbe hozva.
- Abban az esetben, ha a magyarországi normarendszer az unióstól eltérne, ez a forgalmazási költségeket is megemelné. Jelenleg a háztartási gépgyártók termékeikre egységes forgalmazási dokumentumokat állítanak ki, és ezen dokumentumot adják ki a tagállamokban használt nyelveken. Amennyiben Magyarország speciális szabályokat írna elő, külön megfelelési dokumentum készítésére volna szükség, amelynek költségeit a fogyasztókra terhelnék, így a készülék ára emelkedne.
- A normaszigorításoknak ezért kereslet visszafogó hatásuk lenne, vagyis kevesebb régebbi, magas energiafogyasztású készülék kicserélése történne meg.
- A normaszigorítás másik hatása az lenne, hogy a készülékbeszerzés egy része külföldön, illetve a nehezen ellenőrizhető webáruházakon keresztül történne. Ez utóbbiak sok esetben külföldi bejegyzésű cégek, ahol az Áfa és termékdíj befizetések ellenőrzése nem teljesen megoldott, felmerülnek a visszaélések is.

- A gyártókkal külön megegyezés lenne szükséges a magyarországi besorolásról és hitelesítésről.

A normaszigorítás pozitív hatása az értékesített termékek magasabb energiahatékonysága lenne, ez azonban megítélésünk szerint nem ellensúlyozná a negatív következményeket.

Az épületek energiahatékonyságáról szóló 2010/31/EU irányelv, valamint az Európai Bizottság 244/2012 felhatalmazáson alapuló rendelete rendelkezik. Az irányelv előír egy olyan költség optimalizálási szintekre vonatkozó vizsgálatot, amely figyelembe veszi az épületek építési és fenntartási költségeit, beleértve az energia- és karbantartási költségeket.

Az épületek és épületelemek energiahatékonyságára vonatkozó minimumkövetelmények meghatározása a tagállamok hatáskörébe tartozik. A követelményeket a költségoptimalizált szintek elérésének érdekében kell meghatározni. A tagállamok hoznak döntés arról, hogy a költségoptimum-számítások eredményeként használt nemzeti referenciaérték makrogazdasági szempontból (az energiahatékonysági beruházások költségeinek és a társadalom egészére gyakorolt kedvező hatásainak figyelembe vételével) vagy szigorúan pénzügyi szempontból (csupán magát a beruházást figyelembe véve) kerüljön kiszámításra. A nemzeti energiahatékonysági minimumkövetelmények legfeljebb 15 százalék-kal lehetnek alacsonyabbak, mint a költségoptimum-számítások nemzeti referenciaértékként tekintett eredményei. A költségoptimalizált szintnek abban a hatékonyságintervallumban kell elhelyezkednie, amely tekintetében a becsült gazdasági élettartamra vonatkozó költség-haszon elemzés eredménye pozitív.⁵

A költségoptimalizálási számítások input adatairól és eredményeiről a tagállamoknak jelentést kell tenniük a bizottság számára. Az épületenergetikáért felelős Belügyminisztérium a 2010/31/EU irányelv végrehajtása érdekében feladattervet dolgozott ki, amelyek során felkérte az Energiaklubot az épületek energetikai követelményeinek költségoptimalizált szintjének megállapítását megalapozó számítások elvégzésére. Az Energiaklub megállapítása szerint „a jelenleg hatályos követelményértékeknél mind a meglévő, mind az új épületek esetében szigorúbb követelményekre van szükség, mert ezek a jelenlegi értékeknél gyakorlatilag minden esetben jelentősen kedvezőbb, optimálisabb eredményt adnak. Az eltérés mind a primerenergia-felhasználás, mind pedig az épületelemek élettartama során felmerülő (globális) költségek tekintetében jelentős, vagyis a Rendelet szerinti költség optimum számítások alátámasztják a 7/2006 TNM rendeletben foglalt követelményértékek szigorításának szükségességét.”⁶

A Belügyminisztérium munkatársa a vele folytatott mélyinterjú során elmondta, hogy az Energiaklub megállapításai helytállóak. A hatályos építési előírásokat tartalmazó TNM rendelet irányelvi kötelezettségnek megfelelő szigorítása becslése szerint az építési költségeket 20-25 százalék-kal növelné meg.

⁵ A BIZOTTSÁG 244/2012/EU FELHATALMAZÁSON ALAPULÓ RENDELETE, preambulum 2) bekezdés

⁶ http://energiaklub.hu/sites/default/files/energiaklub_cost_optmiality_tanulmany_201205_0.pdf, 14. oldal

Szükséges megjegyezni, hogy a lakásépítések száma ma Magyarországon mélyponton van. Míg 2004-ben még 43.913 lakás épült, 2010-ben csak 20.823 és 2011-ben 12.655.7 A KSH legutóbbi gyorstájékoztatója szerint 2012. I. félévében a csökkenő tendencia folytatódott, mindössze 4463 új lakás épült, 20 százalékkal kevesebb, mint egy évvel korábban.⁸

A lakásépítések számának csökkenésében a gazdasági válság, a korábbi hitelezési gyakorlat negatív tapasztalatai játszanak közre. Befolyással lehet az is, hogy a 2000-es évek elején jelentős állami támogatásokat lehetett igénybe venni, ezért a népesség jelentős része előrehozta lakásvásárlását.

Jelenleg nincs vizsgálat arra vonatkozóan, hogy a TNM rendelet szigorítása a lakásépítéseket hogyan befolyásolná. A Belügyminisztérium jelezte, hogy 2013 februárjában tájékoztató anyagot készít a kormány részére az európai uniós jogszabállyal összefüggő szigorítási követelményekről. Javasoljuk, hogy ez a vizsgálat terjedjen ki a szigorítások lakásépítésekre vonatkozó hatásaira is, illetve adjon becslést arra vonatkozóan, hogy a szigorítások eredményeképpen milyen mértékű országos szintű energiamegtakarítás becsülhető.

Az EU által előírtnál szigorúbb energiacímkézési rendszerek

Az Európai Unióban 1995-ben vezették be az energiacímkéket. A címkézés rendszerébe bevont termékek köre folyamatosan bővült és a jövőben is várható bővülése. A háztartási nagygépeken (mosógép, szárítógép, mosogatógép, tűzhely, hűtőkészülékek) kívül bevezetésre kerül a TV készülékek, a légkondicionáló berendezések és gumiabroncsok címkézése is. A címkézés körébe bevont termékek bővülésén kívül, az előírások is folyamatosan szigorodtak, a korábbi A-G-ig történő besorolás kiegészült az A+, A++, és A+++ termékkörrel is. A címke tartalmi követelménye is megváltozott: a korábbi szöveges információk helyett piktogramokkal jelölik az energiahatékonyságot.

Az EU által előírtnál szigorúbb címkézési rendszer egyrészt a meglévő címkézésre kötelezett termékek esetében jelenthet további energiahatékonysági fokozatok bevezetését. Tekintettel arra, hogy a fogyasztó számára már jelenleg is problémát jelent megkülönböztetni az energiahatékonysági eltérést két egymás melletti osztály között, ezért a rendszer további szintekkel történő besorolása feleslegesen bonyolítaná a címkét. Fennállna az a normarendszer szigorításánál bemutatott probléma is, miszerint ha a hazai szabályok eltérő előírásokat tartalmaznak, mint az uniósok, a termékekhez kapcsolódó szállítói dokumentáció előállításának többletköltségei megjelenének a hazai árakban. Hasonló problémák merülnek fel akkor is, ha a címkézésbe olyan termékeket is bevonunk, amelyekre jelenleg uniós előírás nincs.

⁷ http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zrs001.html

⁸ <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/lak/lak21206.pdf>

A leírtak alapján nem javasoljuk speciális címkézési rendszer bevezetését. Az intézkedésnek álláspontunk szerint pozitív hatása nem lenne az energiahatékonyság javítására.

Oktatás és képzés, beleértve az energia-tanácsadási programok

Az oktatási, képzési programok segítségével a vállalkozások és egyéb fogyasztók esetében jelentős energiamegtakarítás érhető el. A nemzetközi kimutatások szerint a fogyasztók energiatudatosságának növelése az első lépés ahhoz, hogy energiamegtakarítási beruházásokba kezdjenek. Az energiatudatosság elérésének módja az oktatási, képzési programok kiterjesztése. Nehézséget jelent és sok vitát generálhat azonban a programok energiamegtakarításának mérése, bár az irányelv Va. melléklet 1. d) pontja felmérésen alapuló energiamegtakarítások elismerését teszi lehetővé. Az ebben rejlő potenciál kihasználása az egyéb intézkedésekből származó energiamegtakarítás csökkentése érdekében is hasznos. Annak érdekében, hogy az irányelv nem kellően részletes megfogalmazása ne okozzon félreértéseket, javasoljuk, hogy az EU fórumain, különösen az Concerted Action for the Energy Services Directive ülésein kerüljön megvitatásra, hogy a Bizottság pontosan milyen feltételek mellett fogadja el az ebből származó megtakarításokat, és csak ezt követően éljünk ezzel a szakpolitikai eszközzel.

Az EU képviselőjével folytatott megbeszélés során⁹ az intézkedés bevezetése előtti és utáni mérésekre, azok pontos definiálására és rögzítésére hívta fel a figyelmet.

Az oktatások, energia tanácsadások szerepe mind a vállalkozások, mind közszféra területén kiemelkedő fontosságú lehet. Megfelelő mérés esetében az itt elérhető megtakarítási potenciált 2020-ig 2-5 PJ-ra becsüljük.

⁹ A megbeszélésre Budapesten, az NFM épületében 2012. október 19-én került sor. a bizottságot Hoós Éva asszony képviselte.